

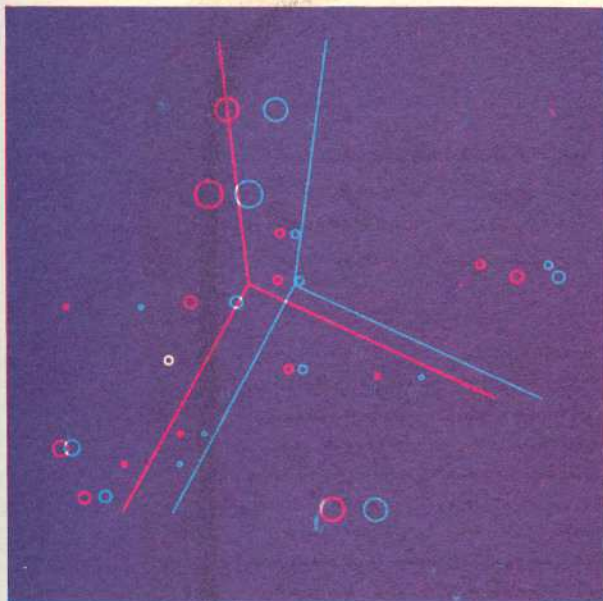
Ci z Was, którzy zachowali kolorowe okulary zamieszczone w poprzednim numerze *Delta*, mogą odkryć jeszcze jedną ich dziwną właściwość. Zakładając okulary na nos można będzie dziś zobaczyć naszą Galaktykę z boku. *Delta* umożliwia Wam już dzisiaj to, czego jeszcze pewnie przez setki lat nie zapewnią cywilizacji zdobywcze techniki.

Spójrzcie na rys. 1. Zaznaczono na nim widoczne gołym okiem gwiazdy znajdujące się w promieniu ok. 7 parseków ($1 \text{ pc} = 3,26 \text{ lat świetlnych}$), średnice kropek są proporcjonalne do logarytmów całkowitych jasności obiektów. Słońce znajduje się w początku układu współrzędnych. Z tego rysunku widać, że położenia gwiazd są właściwie przypadkowe, trudno jest zauważyć jakąkolwiek strukturę. Ale przecież obszar tu przedstawiony zajmuje jedynie nieco więcej niż jedną miliardową objętości całej Galaktyki.

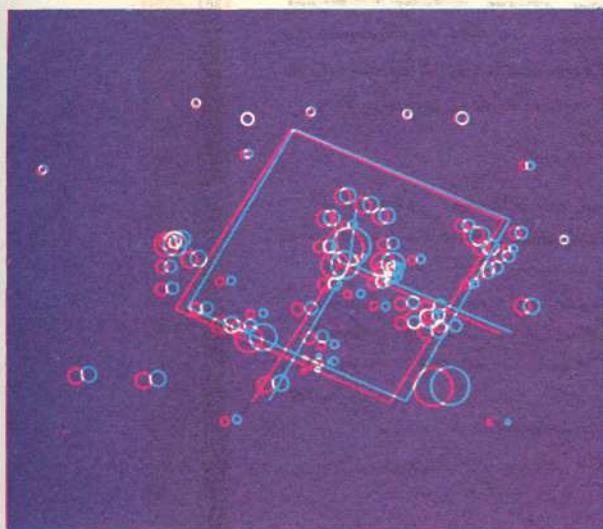
Na rysunku 2 widać już, że Galaktyka jest płaska. Przedstawia on rozkład bliskich tzw. asocjacji — potężnych skupisk setek młodych gwiazd. Asocjacje związane są ze strukturą spiralną Drogi Mlecznej. Średnice kropek na tym rysunku są proporcjonalne do logarytmów liczby zawartych w nich gwiazd. Największa z nich odpowiada ponad tysiącowi obiektów. Asocjacje gwiazd należą do tzw. skrajnej populacji I — oznacza to, że należą do klasy najmłodszych obiektów w Galaktyce — ich wiek oceniany jest na kilka — kilkanaście milionów lat.

Natomiast gromady kuliste należą do populacji II. Tysiąc razy starsze niż asocjacje, nie wykazują widocznej koncentracji ku płaszczyźnie Galaktyki. Rozkład niektórych bardziej znanych gromad kulistych przedstawiono na rysunku 3.

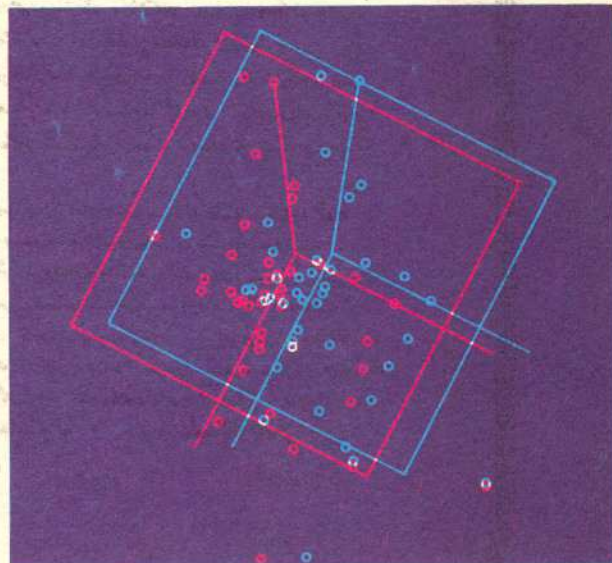
dr Tomasz CHLEBOWSKI

Rys. 1. Rozkład najbliższych jasnych gwiazd. Najjaśniejsza z nich jest ok. 30 razy jaśniejsza niż Słońce, najślabsza jest czterokrotnie słabsza niż nasza dzienna gwiazda, znajdująca się tu i na następnych rysunkach w początku układu współrzędnych.

Rys. 2. Młode asocjacje gorących gwiazd typu O.

Rys. 3. Gromady kuliste w naszej Galaktyce; najmasywniejsze z nich zawierają ok. miliona gwiazd.